

ЖАВІЖИ

Молодці
Українці!

Червень
2016

Дніпро

Український Ювілейний Місячник

Червень
2016

ISBN:

Видавництво “Навіки”
© Василь Пишний

19 червня - День Святої Тройці

20 червня - День Святого Духа

* * *

Десь там, з-поза обрію, з істинно Божого краю,
З планет недосяжних, з далеких незнаних світів,
Спускалося Щастя... й зірок оминаючи зграю,
Летіло на Землю, крізь плазму космічних вітрів.

Втомилося, бідне... Ступило на скошене поле...
Поглянуло навкіл, завмерло на мить від краси:
- Ось тут вікувати життя мені вказує доля, -
Промовило так і з пелюстка сьорбнуло роси.

Вдихнувши, набрало у груди п'яного повітря,
Неначе схмеліло одразу, - пісень затигло.
І, ген Україною, пісня його заповітна,
Лилася рікою...

Було це? Чи мо' не було?!

Було це чи буде? Хіба що Господь один знає...
Хіба що зжаліється скоро, і Щастям зцілить
Стражденну мою Україну, що може бути раєм,
Коли за усе, що на світі, у Неї душа одболить.

Яна СІЛЕЦЬКА

* * *

Ми берегом над річкою бродили,
Вглядаючись в незнане і просте,
Як зілля в темній таїні росте
І гонить у цвітінь цілющі сили.

Кинь оком у самарські небосхили,
Де вже зорі сумління золоте
У наші очі стиглістю впаде...
Чого ж ми від свого життя просили?

О, не байдужжя! Не одних оман.
Ми йшли з любов'ю на життєвий лан –
Нам не пристало честю крамувати.

Учитель Вічного любові нас навчав,
Щоб день наш – найдорожче помічав! –
І сам собі творив Святкові Дати.

Сергій БУРЛАКОВ

Через село

(коротенький кіносценарій)

Що може бути чарівніше за літо на початку червня?

Десь за пагорбами вище села дощ. Між небом і землею, опершись на степ - веселка.

Від дощу дорогою між ланами іде дід. Такий собі - середнього зросту, охайно одягнений в світлу одежину. Перед самим селом він зупиняється, обперся на вишневий посох, розглядає хати, сади, толоку. Вже можна добре розгледіти його сині, втоплені між зморшок обличчя, очі. Біле, в акуратній зачісці, волосся. Не з нашого села дід. Може йде далі на хутір, може до рибалок. Видно, добрі люди зі станції до роздоріжжя підвезли, от він з нього і йде до нашого села.

Життя кожного двору озвучується в просторі. Звуки зливаються і організовують загальний сигнал села на планеті. Цей сигнал в залежності від проблем життя то притихає, то гучнішає, набирає різних відтінків. В той галас і ввійшов подорожній.

Перший, хто зустрівся йому на краю села - це незапам'ятного віку кінь. Впряжений в бестарку, на котрій тягнув через вічність і степ бочку води. Порівнявшись з нашим дідом, кінь зупинився. Їздовий, хлопчина старших класів, поклав віжки і розглядає подорожнього.

- Доброго дня, діду. Попийте води.

- Доброго. Дякую. Тільки пив. Не хочу.

- Діду, ну хоч кухоль пригубте. Бо кінь не поїде. Він коло усіх зустрічних стає і поки не поп'ють води, не іде далі. У нього такий чудний норов.

- Святий норов. (Дід, поклавши вишневий посох в бестарку, двома руками тримає кухоль і п'є воду. Далі набирає воду в свою баклажку.)

- От бачите, яка у нас вода в криниці.

- Райська. Дякую вам. Добра справа у вас.

(Кінь починає іти, скрип коліс бестарки впливається в загальний звук села на планеті. Дід дивився вслід вічному водовозу, поки він не порівнявся з дикою грушею.)

Тепер попереду в нього вулиця, з двостороннім рухом, через все село. Роль роздільної смуги виконує дорога. Вона вся в

ямах, подекуди з залишками твердого покриття, обочинами котрої - дві ґрунтові зустрічні полоси. Наш подорожній іде вулицею. Вітається з зустрічними. Зліва, біля верб, продуктова крамниця. Звуки, котрі делегує вона в планетарний сигнал села, явно не кращі. Два чоловіки розливають вогняну воду. Дід зупиняється.

- Вживаєте?
- Вживаємо.
- Так киньте.
- Кинемо.
- Брешете.
- Брешемо.
- Киньте, хлопці.
- От ти, діду, смішний. А й кинемо ж, ось побачиш!
- Аякже, побачу, неодмінно побачу.

Попереду, за крамницею, церква, біля неї люди. До церкви переходить дорогу батюшка. Наш дід зупинився, щоб уступити йому дорогу.

- Доброго дня.
- Доброго, – батюшка автоматично протягнув руку і поклав хресне знамення.
- Дякую...

Батюшка розмірним кроком пішов далі до прихожан під церквою, а до нашого діда підійшов дядько Андрій.

- Здрастуйте!
- Доброго здоров'я, чоловіче.
- Ви до церкви?
- Ні. Я до Степана-рибалки за село.
- Так він вроді дуже хворий і в лікарні.
- Вже виписали Степана. А чого люди в церкву зібрались?
- Батюшка свідчити буде, “явлення йому було”. Він так віру християнську укріплює.

- Та, бачте, вірити можна й без “явлень”. Легко й радісно. Як без Віри? Без Віри не можна.

Дядько Андрій пішов слідом за батюшкою до церкви. А наш дід пішов далі. Він ішов сонячною стороною вулиці, під вишнями по споришу. З двору, що біля криниці, виводили вагітну Оксану до автівки сусідські баби. Виводили, щоб везти

в сільську лікарню. Оксана була така красива, що хоч би не народила ще на шляху до лікарні. Вмостивши її в авто, Василь лагідно поїхав між ям на дорозі. Стояв дід поміж бабів, дивився в слід Оксані і Василю.

- Дівчинка буде (мовив дід, коли зникла в провулку автівка).

- Динька снилась Оксані. В тайні держали ми. Так Петька внучок усьому селу розповів.

- Господарка буде.

- Було б біля чого господарювати в цьому житті.

Баби гучно почали обговорювати все причетне і не причетне до цієї події. І в цей момент їх голоси займають більшу частину інформаційного наповнення в планетарному позивному села.

Дід вийшов з села. За крайніми хатами дорога розходилась. До річки дорога блукала толокою і опускалась там, де дід Степан ладнав свого рибацького човна. В березі грались діти.

З цієї сторони сільський планетарний сигнал складався з голосів гусей і качок, сміху дітей, голосів череди під переліском та співу птахів. З васильків до нього вийшов котик, кульгаючи

на ніжку і ліг біля ніг. Дід його підняв, притиснув до грудей і роздивлявся все навколо. Поки ішов, то дощ сусідньою

долиною обійшов село і вже був не позаду, а попереду. Десь за переліском над злиттям річечок стояла веселка.

Переплунвши козу, неподалік нижче по дорозі, баба Марія спостерігала за подорожнім. Він відпустив котика і пішов назустріч їй.

- Здрастуйте.
- Доброго дня, Маріє.
- Ви сестру бачили?
- Бачив.
- Хочу поїхати до неї.

- Поїдеш. Город висапаєш і поїдеш. Город несапаний не можна кидати.

Дід пішов вниз до води. Говорив з дітьми, а потім сів з Степаном в човен. Діти відштовхнули човен від берега. Марія ж стояла на пагорбі, проводжаючи човен, котрий плив у край веселки...

Толоку край села залив дитячий сміх. Він домінував у

планетарному звуковому сигналі села. Цей сміх не просто рухався, він крутився в танку, заповнював простір.

- Баба Марія, а що то за чужий дід?

- Господь то, дітки.

- Таке скажете!

- Господь, дітки. Він котика кульгавого на руки взяв, а відпустив ходячого. За Степаном приходив. Бачте, забрав Степана. Забрав з човном, буде і на тому Світі рибалкою.

Бабуся тихо заспівала: "По горам, горам сам Господь ходив... Сам Господь ходив та й все лагодив..."

...в сільській лікарні у малого Петра народилась сестричка. Господь дарував нове життя. Вона плакала, влітаючи свій дитячий голосок в звуковий сигнал рідного села на планеті. (Під вікном палати на осліничку стоїть малий Петро і заглядає в вікно на сестричку і маму.)

Юрій ФОМЕНКО

Може б ти не йшов сину
Ой може би ти не йшов синочку
Як я нині тут сама буду
Один кут в хаті підпирати
Коли **ТРИ** хитаються
Небо й так вже на серце давить
Ще й стеля от-от обвалиться
А що там доброго на тій війні.
А чи я коли Вас не слухав мамко
А чи я коли Вам слово лихе сказав мамцю
А чи Ви мамко мене не любите
Ой пустіть мене мамцю на війну.
Ой не пущу тебе на війну сину
Ой не пущу тебе на війну синочку
Та ж пішов на війну твій батько
А тобі щойно на Покрови буде вісімнадцять
Пречиста принесла мені тебе в запасці
Ой не пущу
Ой не пущу.
Ой пустіть мене на війну мамко
Ой пустіть мене на війну мамцю
Бо як коло Вас лишуся
То як людям в очі гляну
А що я людям скажу.

2.

Ми в Азові вітаємось як римляни
Як би Ви то виділи мамко!

Ми простягаємо один одному руки
І перехоплюємо трохи вище за зап'ястя
Ми беремо руку товариша мертвою хваткою
Ми сплітаємо наші руки в нерозривний замок.
Ми кажемо один одному:
Ось тобі моя рука брате
Ти завжди можеш на мене покластися
Я ніколи тебе не залишу
Ні живого ні мертвого ні пораненого
Моя рука тобі на доказ моїх слів
Мій меч – твій меч
Твоя смерть – моя смерть.
В такі хвилини я відчуваюся
Хоробрим центуріоном
Непереможним гладіатором
Історія людства
За останні декілька тисяч років
Воскресає в мені
Повстає із попелу
Кров загиблих воїнів
Перетікає у мої жили.
(Пробачте мамко що в такі хвилини
Мені здається наче я вам більше не належу.
Я належу війні.)

3.

У нашого батька в ОУН
Вої вітаються ще інакше мамко
Вони вітаються як бандерівці

Як люди які належать життю куди менше
Аніж вони належать смерті
І це їх свідомий триб.
Вони підносять правицю на рівень очей
І злегка згинають у лікті
Так що твій брат стає до тебе ближче
І ти мимоволі хочеш його обняти
Вільною рукою поплескати по плечі.
Коли я так з кимось вітаюся
Мені завше хочеться плакати –
А вої не повинні плакати –
Тож я тримаюся
Бо це вітання більше нагадує прощання:
Дякую що бачу тебе живим брате
Хтозна чи побачу тебе ще колись.

4.

Був день світило сонце
В той день вона втратила їх обох.
Чоловік підірвався на міні
Кажуть не було що в домовину покласти
А в сина влучив снайпер.
Стеля обвалилася в хаті
Не могла сама довше її тримати
В один день усі **ТРОЄ** вкрились небом
В один день усі **ТРОЄ** стали небом.
Одної погожої днини
Небо схотіло усіх **ТРЬОХ**.

Борис ГУМЕНЮК

ЧЕРВЕНЬ

1

– **140** років від дня народження **Ганни Юхимівни Мещерської** (1876-1951), української актриси

– **130** років від дня народження **Євгена Миколайовича Захарчука** (1886-1937), українського актора, працював в різних театрах Києва і Москви.

Восени 1932 переїхав до Москви, працював у театрі ЧА, потім — Московському українському державному театрі. 1936-1937 — актор польського театру в Мінську.

В квітні 1937 Захарчук заарештований органами НКВС у Києві; в жовтні того ж року засудили до розстрілу.

3

Вишгородської ікони Божої Матері

Рівноапостольних Костянтина (337) та матері його Єлени (327)

– **День українського політичного в'язня**

– **125** років від дня створення **Братства Тарасівців** - української таємної організації. Створена влітку 1891 на могилі Т.Шевченка у Каневі. Засновниками Б.Т. була група українських студентів - Б. Грінченко, І. Липа, М. Міхновський, В. Боровик та ін.. Основні ідейні засади організації були викладені у “Декларації віри молодих українців” і опубліковані у квітні 1893 у львівській газеті “Правда”. Своїм основним завданням Б.Т. ставило боротьбу за національне визволення українського народу та досягнення повної автономії всіма народами, які були поневолені Російською імперією. Б.Т. зобов'язувалось вимагати поширення вживання української мови у школі, державних установах, родині і при всіх обставинах боронити інтереси українського народу. Тарасівці розгорнули широку діяльність по пропаганді своїх ідей серед студентства, шкільної молоді, селянства і робітництва. До літа 1893 основним осередком Б.Т. був Харків, але після арешту значної частини членів організації центр перенесено до Києва. Осередки Б.Т. з'явилися в Одесі, Полтаві, Лубнах та деяких інших містах України. До активних діячів Б.Т.

належали В. Боржковський, М. Вороний, М. Дмитрієв, В. Самійленко, М. Кононенко, М. Коцюбинський, В. Степаненко, Б. Тимченко, О. Черняхівський, В. Шемет та ін. Б.Т. діяло в Україні до 1898. Під впливом ідей Б.Т. було засновано в 1897 Загальну Українську Безпартійну Демократичну Організацію та в 1900 - Револьюційну Українську Партію.

Гасло Братства Тарасівців: Не ми будемо, коли Вкраїні волі й долі не здобудемо!

– **110** років від дня народження **Костянтина Степановича Козловського** (1906-1975), українського графіка

5

Неділя 6-та після Пасхи, про сліпого.

І, коли проходив, то побачив чоловіка, сліпого від народження. Учні Його запитали в Нього: Равві! Хто згрішив? Він – чи батьки його, що вродився сліпим? Ісус відповів: Не згрішив ні він, ні батьки його; але це для того, щоб на ньому виявилися діяння Божі; Мені необхідно звершувати справи Того, Хто послав Мене, поки день; надходить ніч, коли ніхто не зможе виконувати. Допоки Я у світі, Я світло світові. Сказавши це, Він плюнув на землю, вчинив її глейкою і помазав нею очі сліпому. І сказав йому: Іди, вмийся в купальні Силоамській, що означає: посланий. Він пішов і вмився, і повернувся зрячим.

Євангеліє Ін. IX,1-38

6

– **160** років від дня народження **Іларіона Михайловича Грабовича** (1856-1903), українського письменника

– **110** років від дня народження **Федора Семеновича Гаєнка** (1906-1983), українського публіциста, громадсько-політичного діяча, редактора (Німеччина, США)

– **420** років від дня **Солоницького бою**.

На початку весни 1596 р. повстанське військо під командуванням Северина Наливайка з'єдналися біля Білої Церкви із загоном реєстрових козаків і спільно розгромили одиниці з польських підрозділів. Натомість 3 квітня у бою в урочищі Гострий Камінь неподалік Трипілля козаки втратили чимало своїх старшин.

Проти ночі 7 червня вони видали полякам Северина Наливайка. Після чого жовніри ввірвалися до обеззброєного козацького табору та вчинили там різанину, вбиваючи жінок і дітей. Лише 1,5 тисячі козаків прорвали оточення і відійшли на Запоріжжя.

– **140** років від дня народження **Льва Турбацького** (1876-1900), українського літературного критика, перекладача, журналіста

– **130** років від дня народження **Костянтина Віталійовича Широцького** (1886-1919), українського історика мистецтва

Віддання Свята Пасхи

– **120** років від дня народження **Прокопа Феодосійовича Канавського** (1896-1978), українського народного байкаря

9
Вознесіння Господнє

Коли вони про це говорили, Сам Ісус став посеред них і сказав їм: мир вам. Вони схвилювались і злякалися, гадаючи, що бачать духа. Але Він сказав їм: чого хвилюєтесь, чому такі думки входять до сердець ваших? Погляньте на руки Мої і на ноги Мої; це Я Сам. Доторкніться до Мене і роздивіться; бо дух тіла і кісток не має, як бачите у Мене. І, сказавши це, показав їм руки і ноги. Коли ж вони від радості ще не вірили і дивувалися, Він сказав їм: чи маєте тут якусь їжу? Вони подали Йому частину печеної риби і стільниковий мед. І, взявши, їв перед ними. І сказав їм: ось ті слова, що Я говорив вам, коли ще був з вами, як належить справдитися всьому, написаному про Мене в законі Мойсеевому і у пророків та в псалмах. Тоді розкрив їм розум до розуміння Писання. І сказав їм: так написано, і так належало постраждати Христу, і воскреснути з мертвих на третій день, і щоб проповідувалося в ім'я Його покаяння і відпущення гріхів між усіма

народами, починаючи від Єрусалима. Ви ж є свідками цього. І ось Я посилаю обітницю Отця Мого на вас; ви ж лишайтеся у місті Єрусалимі, доки не сповнитися силою з неба.

І вивів їх до Вифанії, і, піднявши руки Свої, благословив їх. І коли Він благословляв їх, почав віддалятися від них і вознісся на небо. Вони, поклонившись Йому, повернулися до Єрусалима з великою радістю. І перебували завжди в храмі, прославляючи і благословляючи Бога. Амінь.

Євангеліє Лк. XIV, 36-50

10

– **135** років від дня народження **В'ячеслава Костянтиновича Прокоповича** (1881-1942), українського історика, публіциста, педагога, громадського діяча

– **100** років від дня народження **Ірини Ісаївни Шкаровської** (1916-1986), української письменниці

11

– **130** років від дня народження **Єлизавети Олексіївни Хуторної** (1886-1980), української актриси

– **110** років від дня народження **Лазара Мойсейовича Славіна** (1906-1971), українського археолога

12

Неділя 7-ма після Пасхи. Свв. отців I Вселенського собору (325).

– **160** років від дня народження **Богдана Олексійовича Кирчіва** (1856-1900), українського письменника, громадсько-культурного діяча

13

– **100** років від дня народження **Ігоря Миколайовича Тукалевського** (1916-1995), українського архітектора

14

– **235** років від дня народження **Беретті Вікентія (Вінченцо) Івановича** (14 червня 1781 – 6 серпня 1842, м. Київ) - архітектора італійського походження.

Більшість робіт В. І. Беретті виконані у стилі класицизму.

За безпосередньої участі архітектора розроблено проекти таких університетських установ: Астрономічної обсерваторії (1840), Ботанічного саду, при розташуванні якого і побудові в ньому оранжерей спеціально цікавився думкою видатного українського вченого-природознавця Михайла Максимовича. Спланував прилеглі до Головного корпусу університету території та нові міські магістралі - Володимирську вулицю, Бібіковський бульвар (нині - бульвар Тараса Шевченка). 1839 - зведення за проектом Беретті Інституту шляхетних дівчат (нині - Міжнародний центр культури і мистецтв). Займався також завершенням спорудження католицького костелу (1837-1839), проектуванням 1-ї чоловічої гімназії, укріпленням залишків Золотих воріт. Співавтор генерального плану Києва (затверджено 1837). Автор пам'ятника князю Володимирі Великому на місці його хрещення у Херсонесі.

– **85** років із дня смерті **Вацлава-В'ячеслава Липинського**. Він народився 17 квітня 1882 р. у родинному маєтку Затурцях на заході Волині. Він навчався у гімназіях Житомира, Луцька та Києва. Після закінчення 1-ї Київської гімназії (1902) Липинський служив у Ризькому драгунському полку у Кременці, звідки був звільнений через хворобу. Пізніше він навчався на філософському факультеті Ягеллонського університету у Кракові (1903-1906) і на факультеті літератури та соціальних наук Женевського університету (1906-1907).

1908 р. Липинський повернувся до України, оселився на хуторі Русалівські Чагарі поблизу Умані і там розпочав свої студії з історії Хмельниччини. У квітні 1918 р. селяни розгромили садибу Липинського та спалили його архів і бібліотеку.

На початку I світової війни Липинський був мобілізований до російської армії і в чині прапорщика воював у Східній Пруссії, але через хворобу був переведений до резерву в Дубні, згодом в Острозі та Полтаві.

У червні 1917 р. Липинський став співзасновником

Української хліборобсько-демократичної партії, а у жовтні видав у Лубнах її програму, базовану на 2 підвалинах — приватна власність на землю та незалежність України. Тоді ж він запропонував Генеральному Секретаріату (український уряд) власним коштом сформувати у Полтаві українську військову частину, однак, з огляду на своє шляхетське походження, отримав відмову.

Від початку липня 1918 р. Липинський був послом Української Держави, а згодом і Української Народної Республіки, у Відні. У серпні 1919 р. він подав у відставку на знак протесту проти руйнівної для держави, на його думку, політики Директорії УНР.

У 1919-1926 роках Липинський жив в австрійському гірському містечку Райхенау, редагував журнал «Хліборобська Україна» та керував створеним ним Українським союзом хліборобів-державників (1920). Тоді ж історик написав свої найвідоміші праці, зокрема «Україна на переломі. 1657-1659» (1920) та «Листи до братів-хліборобів» (1926).

У 1926 р. Липинський переїхав до Берліна і там працював в Українському Науковому Інституті, проте наступного року за порадою лікарів повернувся до Австрії та оселився у власному будинку у гірській місцевості Бадег неподалік Граца. Там він написав свій останній твір «Хам і Яфет». У 1930 р. через конфлікт із Павлом Скоропадським Липинський розпустив Союз хліборобів-державників, натомість заснував Братство українських класократів-монархістів.

У своїх дослідженнях історії Хмельниччини Липинський першим з українських істориків наголосив на визначальній ролі еліти суспільства (спочатку шляхти, а згодом козацтва) у збереженні політичної традиції та національної ідентичності українців. Він також одним із перших із європейських філософів почав розробляти теорію політичної нації — спільноти громадян певної держави незалежно від їхнього етнічного походження, об'єднаних

почуттям територіального патріотизму та узгодженим баченням минулого та майбутнього своєї країни.

В'ячеслав Липинський помер у віці 49 років недільного вечора 14 червня 1931 р. у санаторії «Вінервальд» поблизу Відня.

«Українцем, своїм, близьким, людиною одної нації — єсть кожна людина, що органічно (місцем осідку і праці) зв'язана з Україною».

– 200 років від дня народження **Едуарда Андрійовича Островського** (1816-1859), польського та українського вченого у галузі ветеринарії

– 125 років від дня народження **Євгена Михайловича Коновальця** (1891, Зашків – 23 травня 1938, Роттердам, Нідерланди), українського військового та політичного діяча. Полковник Армії УНР, перший голова ОУН.

23 травня 1938-го Павло Судоплатов (по особистому розпорядженню Сталіна) передав у Роттердамі в кафе готелю «Атланта» вибухівку, за камуфльовану підриивниками під коробку цукерок з українським орнаментом

як подарунок «від друзів». Після того як коробка була перевернута у горизонтальне положення, вона вибухнула.

Поховано Євгена Коновальця на цвинтарі Кросвейк.

15

– 130 років від дня народження **Гавриїла Федоровича Костельника** (1886-1948), українського письменника, церковно-громадського діяча.

Костельник взяв участь у підготовці та проведенні так званого Львівського церковного собору (1946), що

насильно і незаконно ліквідував УГКЦ і приєднанав греко-католиків УРСР до Російської Православної Церкви. У 1948 на вулиці Краківській, перед Преображенською церквою, о. Костельника застрелено. Сталінські спецслужби прибрали небажаного свідка ліквідації УГКЦ, вбивцю застрелив енкаведист під час утечі з місця злочину, за кілька десятків метрів від храму.

– **120** років від дня народження **Івана Григоровича Курочки-Армашевського** (1896-1971), українського художника театру (Канада)

16

– **150** років від дня народження **Володимира Григоровича Ротмістрова** (1866-1941), українського агронома

– **140** років від дня народження **Івана Васильовича Шаровольського** (1876-1954), українського мовознавця, перекладача

– **110** років від дня народження **Зіновія Михайловича Книша** (1906-1999), українського громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, журналіста, історика, перекладача

17

– **110** років від дня народження **Павла Пилиповича Ведути** (1906-1987), українського новатора сільськогосподарського виробництва

– **105** років від дня народження **Віктора Платоновича Некрасова** (1911, Київ – 1987, Париж), письменника.

18

Троїцька поминальна субота

19

Свято Троїці

Українського школяра в США визнали генієм і присудили стипендію за його винахід

Перемігши в національному етапі міжнародного конкурсу науково-технічної творчості школярів Intel ISEF 2015, десятикласник із Олександрії (Кіровоградська область) **Самуїл Кругляк** отримав право взяти участь в

Олімпіаді геніїв, що відбувалася в місті Освего, штат Нью-Йорк США з 14 по 19 червня.

Проект Самуїла Кругляка має назву «Отримання електроенергії з атмосфери». Юний винахідник пропонує добувати електроенергію з повітря, точніше, з атмосфери за допомогою штучної іонізованої хмари за рахунок сильного електричного поля, яке випромінюватиметься іонізуючою вежею. За підрахунками, один кіловат такої електроенергії буде коштувати три копійки. За словами юнака, цей винахід він побачив уві сні ще у восьмому класі. Через два роки завдяки викладачам з Малої академії наук Світлані Пісковій та Сергію Камінському цей проект вдалося втілити в життя.

«Робота Самуїла — це нове слово в енергетиці. От тільки шкода, що про хлопчика в Україні дізналися лише тоді, коли він переміг у Нью-Йорку. До цього ми зверталися за підтримкою до нашої місцевої влади, до обласної, трубили по всій Україні про цей винахід, який може зекономити витрати та виробництво електроенергії, але ніхто на нас не звертав уваги. У Самуїла була чудова ідея, а зробити установку допомогли наукові консультанти. Ми залучили

велику кількість фахівців, наприклад, лабораторія МАН у Києві надала базу для експериментів. Міні-модель установки, зібрана в київській лабораторії, вже працює і показує результати», — розповіла науковий керівник секцій науково-технічної творчості та винахідництва і екологічно безпечних технологій МАНУМ Світлана Піскова. За її словами, винахід Самуїла передбачає видобування не лише електроенергії, а й води. «Така установка коштує копійки, але користі від неї — на мільйони. Уявіть собі: в разі її запуску ми б могли забезпечити Кіровоградську область електроенергією на 82%. От тільки нікому це не потрібно...» — додає Світлана Вікторівна.

Другий етап проекту планують реалізувати в Олександрії, де під генеруючу вежу може бути використана труба покинутої ТЕЦ-1-2.

Крім диплому, Самуїл Кругляк отримав можливість безкоштовного навчання в одному з вишів США та щомісячну стипендію близько 700 доларів.

20

День Святого Духа

– 155 років від дня народження **Євгена Харлампійовича Чикаленка** (21 грудня 1861, Перешори, Херсонська губернія – † 20 червня 1929, Прага, Чехословаччина). Визначний громадський діяч, благодійник, меценат української культури, агроном, землевласник, видавець, публіцист.

Родом із села Перешори Ананьївського повіту Херсонської губернії. Був меценатом різних починів.

Свій досвід у сільському господарстві виклав у брошурі «Розмова про сільське хазяйство» (1897). У формі розмови із селянином у ній оповідається про ефективні методи агрономії. Свою брошуру Євген Харлампійович написав українською мовою і потім аж п'ять років добивався її видання, причому дозвіл підписував сам міністр внутрішніх справ Росії, оскільки українська мова на той час була

забороненою. Автор «Спогадів» (I-II, Львів, 1925-1926) та «Щоденника 1917-1919» (Львів, 1931), які дають багатий матеріал до історії українського руху 19 і початку 20 століть.

– 150 років від дня народження **Федора Даниловича Проценка** (1866-1942), українського хормейстера, актора

– 140 років від дня народження **Федора Івановича Левченка** (1876-1937), українського ґрунтознавця

– 140 років від дня народження **Леонтія Куницького** (1876-1961), українського галицького церковного та політичного діяча

21

– 140 років від дня народження **Михайла Федоровича Покотила** (1906-1971), українського актора, режисера

– День народження **Юрія Васильовича Кондратюка** (1897, Полтава, – місце та дата смерті достеменно невідомі, не раніше 1943). Український вчений-винахідник, один із

піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів. Автор так званої «траси Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон».

Незалежно від Костянтина Ціолковського вивчав основні проблеми космонавтики, космічних польотів і конструювання міжпланетних кораблів. У праці «Завоювання міжпланетних просторів» (1929) вивів основне рівняння польоту ракети, розглянув енергетично найвигідніші траєкторії космічних польотів, виклав теорію багатоступеневих ракет. Першим сформулював теорію багатоступеневих ракет, запропонував використовувати для ракетного палива деякі метали і неметали та їхні водневі сполуки. Розглянув проблеми створення проміжних міжпланетних баз, ідею використання гравітаційного поля небесних тіл для розв'язання цих проблем.

Багато ідей Юрія Кондратюка (про створення космічних систем, про розрахунки траєкторій польотів для висадки на місячну поверхню) використано у практичній космонавтиці. Зокрема, результати його

наукової праці «Про завоювання міжпланетних просторів» були використані при плануванні висадки американських астронавтів на Місяць (1969), на зворотному боці якого іменем Кондратюка названо кратер.

«Коли березневого світанку 1968 року я схвильовано

спостерігав на мисі Кеннеді за стартом ракети, що мала понести корабель „Аполлон-9“ у напрямку до Місяця, — згадував Д.Хуболт, — я думав про українця Юрія Кондратюка, що розрахував трасу, по якій повинні були летіти троє наших астронавтів».

22

– День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні

– Початок німецько-радянської війни 1941-1945 років.

Збройний конфлікт між Німеччиною та СРСР, що тривав з 22 червня 1941 року по 8 травня 1945 року.

Війна супроводжувалася жорстокістю, масштабними руйнуваннями населених пунктів, знищенням великих груп населення, депортаціями тощо.

Жертвами даної війни стали біля 27 млн. громадян СРСР. (Офіційна кількість втрат з боку Німеччини — 13 млн осіб.). У перші тижні війни підрозділи НКВС і НКДБ убили у в'язницях тисячі політичних в'язнів, у Львові — 10 000 осіб, у Луцьку — 4 000, у Дубні — 550, у Володимирі-Волинському — 500, у Києві — 473, а у Полтаві 240 в'язнів були спалені живцем.

– 125 років від дня народження Петра Андрійовича Лісового (1891-1943), українського письменника, журналіста

25 квітня 1935 р. органи НКВС заарештували його.

Спеціальна Колегія Київського обласного суду 27 серпня 1935 р. засудила Лісового-Свашенка П.А. на 5 років ув'язнення у виправно-трудовому таборі з наступною поразкою в правах на 3 роки. У цей самий день письменника відіслали в Білбалттаб. Матеріалів, які б засвідчували дальшу долю П. Лісового, розшукати не вдалося.

– **110** років від дня народження **Володимира Тимофійовича Дмитрука** (1906-1959), українського літературознавця

– **100** років від дня народження **Андрія Івановича Гуменюка** (1916-1982), українського музикознавця, фольклориста

24

– **175** років від дня народження **Івана Миколайовича Ге** (1841-1893), українського письменника, актора, режисера

25

– **130** років від дня народження **Івана Петровича Крип'якевича** (1886-1967), українського історика

– **120** років від дня народження **Марії Дем'янівни Деркач** (1896-1972), українського літературознавця

– **105** років від дня народження **Сергія Федоровича Шишка** (1911-1997), українського живописця, лауреата Шевченківської премії (1982)

26

Неділя 1-ша після П'ятдесятниці. Всіх святих

– **День молоді**

– **145** років від дня народження **Андрія Митрофановича Лободи** (1871-1931), українського фольклориста, літературознавця і етнографа. 1890 року Андрій Митрофанович Лобода закінчив Катеринославську класичну чоловічу гімназію.

27

– **Депортація кримських народів**

На світанку 27 червня 1944 року 23 тисячі солдат та офіцерів НКВС і 9 000 оперативних співробітників на всій території Крима почали виганяти людей з їхніх осель і вантажівками доставляти на залізничні станції. Звідти “спецконтингент” товарними вагонами вивозили до Гур'ївської області Казахської РСР, Башкирської АРСР і Кемеровської, Молотовської та Свердловської областей Росії.

У ході етнічної чистки з півострова були депортовані 9 821 вірмен, 16 006 греків, 12 628 болгар, всі кримські

роми, кримчаки, 2 882 особи мішаних родин, а атакож 3 652 громадянина Австрії, Греції, Ірану, Італії, Румунії та Туреччини, понад 194 тисячі кримських татар. 4 липня Берія доповів Сталіну про виселення з Криму впродовж квітня-липня загалом 225 009 осіб.

Восени на півострів було переселено 64 000 осіб із Росії.

– 100 років від дня народження **Дарії Ємець** (1916-2007), українського художника, хореографа

Початок Петрового посту

28

– **День Конституції України**

– 360 років тому відбулася битва під Берестечком – одна із найбільших битв Визвольної війни 1648-1654 рр. під проводом Богдана Хмельницького (1651).

Битва під Берестечком — найбільший бій Хмельниччини, який відбувся між Військом Запорозьким під командуванням Богдана Хмельницького і союзним йому кримсько-єдисанським татарським військом Ісляма III Герая з одного боку, та армією Речі Посполитої під командуванням Яна II Казимира з іншого. Зазнавши поразки, козаки переправилися на правий берег Пляшівки. *“... в одному місці серед болота скупчилися триста козаків і хоробро оборонялися проти великого числа атакуючих, які натискали на них звідусюди; щоб довести своє зневажливе ставлення до життя, яке обіцяли їм дарувати, та до всього, що є найціннішого крім життя, вони витягали зі своїх кишень та чересів усі свої гроші та кидали їх у воду. Нарешті, повністю оточені, вони майже всі загинули, але довелося з кожним із них вести бій. Залишився один, який боровся проти всього польського війська, він знайшов на болотяному озерці човна і, прикриваючись його бортом, витримав стрілянину поляків проти нього; витративши весь свій порох, він потім узяв свою косу, якою відбивав усіх, хто хотів його схопити; якийсь москаль напав на нього з такою ж зброєю, але не міг нічого вдіяти і, незважаючи на свою меткість, ледве уникнув, щоб той не перерізав його*

навіл. Тоді якийсь шляхтич із Цехановщини та якийсь німецький улан, вважаючи, що москаль не дасть собі з ним ради, кинулись у воду по шию і знову почали бій, козак, хоч і пробитий чотирнадцятьма кулями, зустрів їх ще з великою завзятістю, що дуже здивувало польське військо і навіть його королівську величність, в присутності якої закінчувався цей бій. Король дуже захопився хоробрістю цієї людини і наказав крикнути, що дарує йому життя, коли він здасться; на це останній гордо відповів, що він уже не дбає про те, щоб жити, а лише хоче вмерти, як справжній вояка. Його убив ударом списа інший німець, який прийшов на допомогу атакуючим”.

(П'єр Шевальє, “Друга козацька війна”)

– **120** років від дня народження **Івана Васильовича Бойченка** (1896-1959), українського графіка

29

– **160** років від дня народження **Олексія Антоновича Колаковського** (1856-1912), українського скрипаля, педагога

– **110** років від дня народження **Івана Даниловича Черняхівського** (1906-1945), українського військового діяча, генерала армії

30

– **150** років від дня народження **Тихона Івановича Осадчого** (1866-1945), українського економіста, земського статистика ліберально-народницького напрямку, кооператора.

Після 1926-го року Осадчого усувають від керівництва школою в Тиниці. До і після Голодомору 1932-1933 вчителював у школах Конотопа і Гирявці. 1941 ще застав відкриття церкви у Гирявці після втечі сталіністів. Помер після їх повернення до України — комуністи довели старого вченого до крайньої бідності, він одним із перших у селі став жертвою Голодомору 1946-1947 років. Похований у Гирявці, могила не доглянута.

– **110** років від дня народження **Ісака Дем'яновича Грекула** (1906-1992), українського письменника, літературознавця

– День народження **Романа Шухевича** (1907, м. Львів – 1950, с. Білогорща, нині у складі м. Львова), головнокомандувача Української повстанської армії. **Вбитий МГБістами 5 березня 1950 р. Романові Шухевичу посмертно присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена Держави.**

Посада Головного Командира Української Повстанської Армії вплинула на подальшу долю родини Шухевича. Його батьків, Йосипа (1879-1948) та Євгенію (1883-1956) Шухевичів, радянські спецслужби тримали під постійним наглядом, поки ті мешкали у Львові. Коли стало зрозуміло, що МГБ не зможе використати батька для арешту сина, то його, тяжко хворого, відправили на заслання у Кемеровську область, де він помер у 1948 р. Мати Євгенія була заслана до Казахстану, де і померла 30 червня 1956 р.

Брата Юрія (1910 – †24-26 червня 1941), інженера-геодезиста, НКВД замордувало у львівській тюрмі на вул. Лонцького (сучасна вул. С. Бандери, 1) у червні 1941 р.

Сестра Наталія (1922 – †21 лютого 2010), студентка Львівського медінституту, була заарештована 7 вересня 1940 р. і засуджена на процесі 59 членів ОУН на 10 років каторжних робіт на лісоповалі на Уралі й 5 років заслання в Казахстан, де вона познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком, балкарцем Муталіфом Геграєвим. Після весілля подружжя переїхало на батьківщину чоловіка — до столиці Кабардино-Балкарії, Нальчик.

Дружину Шухевича Наталію заарештували 17 липня 1945 р. Обох дітей від неї забрали й віддали до дитячого

будинку в м. Чорнобиль. Згодом Наталя зі своєю матір'ю Осипою також була відправлена на заслання, а діти — син Юрій та дочка Марія — були передані до дитячого будинку в Донецьку. Згодом Юрія було ув'язнено, і він перебував у таборах понад 32 роки. Сьогодні Юрій Шухевич — відомий громадсько-політичний діяч.

– **Акт Відновлення Української держави у Львові** (75 років тому) — проголошення 30 червня 1941 року в окупованому німецько-гітлерівськими військами Львові відновлення Української держави. Здійснений Українськими Національними Зборами, що склалися з представників національного руху. Акт 30 червня 1941 р. засвідчив усьому світові і, зокрема, Німеччині, що український народ є законним господарем на своїй землі і буде її боронити власними грудьми перед кожним, хто намагатиметься потоптати волю України. «Завдання, що стоїть перед українським народом: Створити самостійну національну державу. Без власної держави, уряду і війська немає вільного життя для українського народу!», - виголосив С. Бандера. Повсюду створювались осередки української адміністрації. Найбільший із них був на Дніпропетровщині (5000 осіб), Кіровоградщині (1100), а також в Донбасі і Криму.

«Стверджено поза всяким сумнівом, що організація Бандери приготує повстання в Райхскомісаріаті /України/ з метою встановлення самостійної української держави. Всі члени Організації Бандери мають бути негайно заарештовані і після строгих допитів зліквідовані. Залишається тільки вирішений шлях безпощадного винищення тієї організації».

(Айнзацкомандо С/5 СБ і СД.)

На ультиматум Гітлера — відкликати Акт Відновлення Української Держави — провідник ОУН Степан Бандера, прем'єр уряду Ярослав Стецько і голова Українського Національного Комітету (УНК) Володимир Горбовий відповіли відмовою, потрапивши до концтабору Заксенгаузен.

Легенда про отця Серафима

За Знам'янкою, десь на півдороги до Чигирина, стояла церква. На пагорбі під лісом, край села. Правив в ній отець Серафим. Людина в розквіті сил, років сорока, високий, міцної статури, пудів шість вагою.

Славу добру мав, прихожан захищав, жив повноцінним життям громади і був її поводитирем. Все б добре, та не в добрий час жив. Багато чоловіків з першої світової не прийшло, а тут тобі ще й круговерть революції і громадянської.

Хто тільки не приходив до села - більшовики, денікінці, мародери і бандити. Носився Пилип Хмара зі своїми хлопцями, відганяючи їх від кружних сіл, а вони йшли і йшли. Латиські стрілки і китайські робочі, башкирська кіннота та найманці з Дону. Всі поживитися були ладні селянським скарбом. Коли з Москви послали Будьонного до Польщі, то він відмовився грузитися в ешелони, а виторгував піший перехід, через Україну. Проходила його армія аж двадцять кілометрів в день, грабуючи і палячи все навкруги, як татари в свій час. Одна відміна - ясир не брали. До річч, козаки на марші долали триста кілометрів за три дні.

Всього було в той час в селі. Жителі, при загрозі, по лісам ховались. Там в кожного землянка була, в ній тримали небагаті пожитки, скот і самі мешкали.

Поверталася перша кінна з Польщі на Дон знову через Україну. Отримала з Москви наказ - повертати на Крим - Перекоп брати. Який там Перекоп, грабоване польське та українське добро відвезти треба і відпочити. Та партія мудра була, сформувала другу кінну армію під керівництвом Миронова. І отримав Миронов наказ загнати Будьонного до Перекопу, щоб там вже з Врангелем розібратись.

Що тут сталось на Україні! Дві кінні армії паралельно рухаються до Криму, маючи сутички між собою. Грабують, палять, під шумок і мародери орудують. Десь хлопці в Холодному Яру не дають їм розвернутися, а південніше Олександрійська степова дивізія з останніх сил захищає села. Під Чорним лісом Пилип Хмара з селянами проти найманців воює. Та не встояти селянам без організованості,

розпорошені вони. Петлюра далеко, Махно з червоними мову знайшов.

І ото, в той недобрий час, пізно звістка прийшла в село, що підрозділ першої, а не то другої кінної недалечко від села по шляху їде.

Стояв отець Серафим біля церкви і дивився, як вже котрий раз гонять односельчани скот до лісу, щоб зберегти, як ховаються люди на своїй землі. «Успіють! Ні. З другого боку в село вже кінний загін в'їжджає. Що ж робити? Можливо, Бог відміряв вік оце мені?» - думка, як блискавка промайнула. Пішов до олтаря, помолився. Із схрону за господарською будівлею витяг кулемета «Льюіса», набої до нього, ящик гранат, який ще перший Запорізький полк залишив для захисту селянам і пішов на пагорб край дороги.

До полудня козак вистояв...

Порубали червоні Отця Серафима шаблями, преставився він того дня. Прив'язали на хрест, щоб люди лякались.

Вспіли селяни самі сховатись і скотину зберегти завдяки рабу Божому Серафиму. Повернулись, а їх отець на Хресті стрічає. Поховали отця характерника-козака на тому пагорбі. Врятував село, та не надовго, бо вже в двадцять першому стукав Голод в сільські ворота, а за ним всіяке горе. Як говорять, біда одна не ходить.

Таку легенду я чув в тих краях від старого лісника і можливо не вирішив би її записати. Та одне не дає спокою: в жовтні на тому пагорбі з'являлися хризантеми. На початку семидесятих років, говорять, з півтора десятків букетів, а далі менше і менше. А останній букет був в вісімдесят першому минулого століття. **З тим букетом пішла і таємниця пагорба. Я ж записав те, що почув, а в кожній легенді є доля правди, а можливо і чиста правда.**

Код степу

Потрачено багато сил і часу на пошук Української Національної Ідеї. Одні шукають її, інші – заважають шукати. Не можу претендувати на остаточну істину. Можу висловити своє бачення. Воно базується на роках роботи в сільському господарстві, на тисячах кілометрів шляху Наддніпрянщиною, на ментальності степовиків, котрі стрічались на цих шляхах.

Бачив, слухав, читав, думав, аналізував, заперечував, доводив, запитував у розумних людей і знову думав. Очевидно, наша ідея є та, з якою борються усі, хто не бажає нам добра. Кістка в горлі незалежність країни, мова, історія, культура,... Але найнещадніша боротьба – із самодостатністю українця.

Самодостатність – це те, що дозволяє нам бути і залишатися повноцінними і незалежними людьми. Самодостатня людина твердо знає, чого вона хоче, як вона буде це робити. Самодостатність – це гідність і спроможність.

Ми в степах – Мамаї. Сидимо по своїх “хуторах”. Хто пшеницю вирощує, хто рибалить, хто ремісничу майстерню має, хто дітей навчає, хто лікує... Кожний має свою “територію хутора”, де самостійно забезпечує свою маленьку незалежність. Виникає питання – сходяться Мамаї, вирішують, і по своїх “хуторах” розходяться. На Січі навіть звань військових не було. Вибирали на посаду, знімали з посади люди. Замість медальок і зірочок – степовик мав Честь і наживав доброї Слави. Закон Степу такий.

Самодостатність намагаються локалізувати масштабами села і клеють ярлики. Це не так. Самодостатня людина і в місті залишається незалежною. Має майстерню, приватну практику, бізнес, високий професійний фах... Має “територію хутора”, на якій будує свою маленьку незалежність, що є складовою Гідності.

А кому з ворогів цієї землі таке сподобається? Їм треба злиднений обірваний українець, у котрого забрали все, включно із завтрашнім днем. Щоби можна було кинути на підлогу копійчину – нехай підбирають і гризуться. Щоби гнилописці за півкопійки паскудили своїх пращурів. Мета – повна залежність економіки і особистості. Навіть більшість бізнесів, при відходженні від бюджетної річки або державної дозвільної системи, просто не здатна існувати. Всіх у чергу – вона принижує і дисциплінує... “Через коліно” записується новий код нації – залежність.

“Калину поламали, коровай надкусили” - не наша національна ідея. Ми не герої поразки. В Степу могла жити тільки сильна, самодостатня людина, котра поважала Звичаєве Право Степу. Ця людина й на новому місті будувала хатину, заводила

господарство, росила дітей і вчила їх. Погляньте на освіту козаків. Батько намагався передати, перш за все, сину книжку. У всі часи освіта дітей була на першому плані.

Василь Олександрович Сухомлинський, Володимир Миколайович Челомей, Микола Степанович Вінграновський, Юрій Михайлович Котермак, Хведір Кіндратович Вовк, Микола Миколайович Миклухо-Маклай, Левко Платонович Симиренко, Параска Плитка-Горицвіт, Петро Іванович Прокопович, Платон Ілларіонович Майборода, Георгій Іванович Нарбут, Олександр Петрович Довженко, Остроградський Михайло Васильович, Олександр Олександрович Богомолець, Максимович Михайло Олександрович, Іван Іванович Огієнко, Юрій Федорович Лісянський, Опанас Георгійович Сластіон, Сергій Павлович Корольов, Христина Данилівна Алчевська, Микола Федорович Гамалія, Федір Трохимович Моргун, Олександр Степанович Шеремет, Левко Макарович Мацієвич... Це ми, Українці.

Під якими тільки назвами нам не нав'язують рабство? Тільки би вбити самодостатність. Вона – як кістка – поперек горла. На ґрунті Самодостатності будується довговічна держава. Залежність же є основою “чужинців-тимчасівців”, котрі розпродають державу.

Можливо, дійсно, наша Національна Ідея – Самодостатність, і будувати державу потрібно на її фундаменті?...

І в цьому сила України

Лебедин. Вулиця. Далеко обабіч дороги, поринали в садках хати. І ніщо не нагадувало, що це райцентр. Шлях лежав селами на Боромлю. Містечко скінчилось. Невеликі поля, за котрими красувались ліси, радували душу. Душа знову й знову повторювала написаний Тарасом Григоровичем саме у цих краях вірш «Ой по горі роман цвіте...» Між слобожанських краєвидів хотілось ні про що не думати. Просто їхати, а Душа щоби літала над луками, лісами, полями, річечками, селами...

Попереду вздовж дороги село Стеблянки. Зупинився біля криниці. В місті серед тисяч людей можна бути непоміченим, а в селі ні. В селі взагалі ніщо, ніхто і нічого не може бути непоміченим. Воно так влаштоване. Все, що попадає в нього залишає інформацію про себе, котра далі зберігається, обробляється, інколи вже за годину змінюється на діаметрально протилежну і невпізнанну від початкової. Саме тому один великий Світ обертається навколо кожного села окремо.

Поскрипувала корба на старому зрубі, поправляв рукою трос, повільно підіймав відро з холодною водою. Де ж об'єкти фіксування мого перебування в певному часовому проміжку цього села? Ага... Ось дві бабусі на скамейці під парканом будинку, коза за вербою, дід на покосі, гуси, котрі чекають поряд зі мною води в свою довбанку, пару котів і пес біля воріт. Ну це достатньо для формулювання різних думок про мене.

Налив в довбанку гусям води, уже їх думка про мене позитивна. Холодна і чиста кринична вода. Піднявши відро, пив, скося дивився на бабусь, бабусі скося дивились на мене. Заходився вмиватись. Затягував час для того, щоб бабусі побудували всі версії: хто я, чим дихаю, з яких країв, у які краї прямую. І це перерахована невелика частина розділів загальної аналітики по моїй особі. Безпомилково читав їх бесіду. Практика колгоспного агронома, у котрого було в підпорядкуванні декілька жіночих бригад, підказувала подальшу поведінку.

Колись, на початку моєї трудової діяльності, старий агроном повчав мене: «Ти, Юрку, коли приходиш до бабів, привітайся і скажи, що слухаєш їх. Спочатку говоритиме старша. За хвилину

почнуть включатися в бесіду інші. За декілька хвилин вони зіб'ються з теми. Ти, головне, мовчи. Хвилині на десятій ти знатимеш усе про них і навколишній світ. Хвилині на двадцятій, коли їх звукова інформаційна хвиля притихатиме, говори, що все зрозумів. Питання задані правильні. Головне, нічого не перепитуй їх, бо тоді тобі крах. Ти з дискусії ніколи не вийдеш. Шанси в тебе ніякі. В усякому разі, мені за сорок років праці вони ні одного шансу перемогти в дискусії не дали».

Я був під повним контролем. Навіть коза перестала випасатись і розглядала мене. Бабусі ж, не дивлячись на мене, вели бесіду, котру я вгадував стовідсотково.

- Хто воно такий?
- З району їде.
- В райцентрі вроді таких нема.
- Може заготівельник який, товар шукає?
- Автомобіль не такий як в заготівельників.
- Хто ж він?
- Рідню шукає можливо?

- На Петра Оксаниного схожий.
- Та ні, на Грицька Лозу.
- Щось є... От тобі і Грицько.
- Не може бути!
- Чому не може? Ти що, Грицька замолоду не пам'ятаєш?
- Пам'ятаю. Може, й правду говориш...
- А може, це новеє керівництво районне?
- Чому тоді сам?
- А поки не затвердили, їздить, дивиться.
- Розкажемо йому про нашого голову сільради?
- Здуріла. Який-не-який, а свій. Ми про нього багато знаємо, він про нас.

- А може, це вчитель новий?
- От ти даєш, вчитель на такій машині.
- Комерсант. В лісництво їде за ліс домовлятись.
- Пиляють, пиляють той ліс. Скоро нам і дров не буде де взяти.

- Бачила, жінка лісника в новім пальто до сільпо приходила?
- А приїхали до нас такі обношені. Обжились у лісі.
- Може, купляти хату їздить?
- Може.

Добавляю інтриги. Витягнув з сумки зошит. Подивився в нього. Подивився на вулицю. Бесіда в бабусь пожвавішала. Підходжу до бабусь, вони вже помічають мене.

- Доброго здоров'я, бабусі!
- Доброго,...
- І не начальство я, і не покупець на хату, і не заготівельник,...
- От слух, – сказала худіша бабуса.
- Та який слух. Я агрономом працював десять років.
- А я то дивлюсь воду витягуєш як сільський, і ліву руку миєш по лікоть, як колгоспні водії.
- Здаюсь. Ви професіональні слідчі.
- Від нас ще ніхто розсекреченим не уходив. Розповідай.
- Далеко їду. На Боромлю, а там шлях аж в Дніпро.

І пішла бесіда, коли було краще, що робиться в місті, і чим там люди займаються. Чи буде дощ і чи вродить картопля.

Чому ціни нема на кіз, і що бугай є тільки в сусіднім селі. Про дощ, межу, ціну на молоко... Свіжа людина в селі – то явище ще і хвілософське.

Підтягнувся до бесіди і дідусь, що косив траву. Привітався, став слухати. Видно, що дисципліну знає. Жінок не можна перебивати, бо вони відразу все про нього розкажуть. А в кожного чоловіка в житті є сірі плями. І коли в місті про них мало хто знає, то в селі знають усі, а часто ще й в сусідніх селах. Поступово перейшов до бесіди з ним. Він виявився пенсіонером, котрий працював механіком на тваринницькій фермі.

- Ви місцевий?

- Ні. Я в сусідньому селі народився. А перед війною батьки переселились сюди.

- Далеко сусіднє село?

- А з околиці видно його крайні хати.

- Ясно. Ну, а село це старе?

- О...

Тут пішла розповідь про виключну важливість села в історії, як мінімум, Європи. Були точні попадання в історичні періоди, село відігравало майже ключову роль. Якщо узагальнити в

художню форму його розповідь, то ставало зрозумілим і незаперечним наступне: всі значимі предмети в господарській діяльності були винайдені або вперше зроблені в їхньому селі, інколи в сусідньому, де дядько народився. Технічна частина про винаходи подавалась фахово, з розумінням ремесел. Я слухав і заздрих патріотизму простої людини до свого краю в загубленому серед лісів селі. Він говорив щиро, з запалом. А в мене поставав перед очима наш міський музей, а у вухах лунало сказане одним із екскурсоводів: «В этом возу возили соль, пошли посмотрим платье Екатерины».

Філософи діляться на дві категорії. Одні за допомогою філософії пізнають світ, а інші виправдовують свої вчинки. Дід належав до першої, і явно не був “квартирантом” на цій землі.

- ... а коли дніпропетровський Родзянко був міністром при царях, а Дерв'янка був лікарем цесаревича Олексія...

- Підождіть, ще раз, – я повернувся з роздумів до діалогу

- Ну, коли Родзянки під час першої світової ...

Простою мовою – я піймав клина. Ну, нехай посаду неправильно назвав. Але ж по суті! У нас навіть не кожен вчитель знає, хто такий Родзянко, і яке він мав місце в історії. Дядько ще говорив, бабусі включались в бесіду, повертаючи його до більш приземлених питань, а я не міг отямитись...

- Пора мені.

- З Богом. Ні, підожди.

- Що там?

- Ти бачиш добре? – питала одна з бабусь.

- Вроді, бачу.

- Прочитай. Кума дала насіння квітів, а я не бачу, що там підписано на конверті.

На конверті напис – «шото красивое». Я так і прочитав.

Я відчував, як мене проводжають бабусі, дядько, гуси, коза... Розумів, що пересічного села не буває. Є тільки виняткові. **І в цьому сила України.**

Мій часовий проміжок перебування в селі закінчувався. І я знав, що завтра, а може, й сьогодні наступному подорожньому чи комусь з селян буде сказано: «Тут їхала одна людина здалеку і говорила...»

Юрій ФОМЕНКО

ДЖЕК ПЕЛЕНС: “Я — УКРАЇНЕЦЬ, А НЕ РОСІЯНИН”

Був такий обов’язок у козаків – безкоштовно, добровільно захищати рідну Україну. Нерідко залишав січовик дружину при надії і знав: загине – син буде носити його ім’я, а прізвиськом стане ім’я матері. Чи не тому на нашій землі багацько Катериничів, Мотричів, Уляненків? Так було і в родині Палагнюків, що вела рід від козачки Палагни.

18 лютого 1919 р. у Латімер-Майнзі, у Пенсильванії, США у заробітчан Палагнюків із України народився син Володимир. Його батько походив із села Іване-Золоте Тернопільської області, а мати — зі Львівщини. З роками Володимир Палагнюк став Джеком Пеленсом (англ. Jack Palance).

Кажуть, Джек створив сам-себе: вугільна шахта, професійний бокс. Володимир Палагнюк мав спортивне псевдо Джек Браззо; побив рекорд за кількістю безперервних перемог, більшість із яких завершувалася нокаутом. З початком Другої світової війни Джек завершив боксерську кар’єру і пішов на службу до військово-повітряних сил США. Під час одного з навчальних польотів на бомбардувальнику В-24 його літак несподівано загорівся. Джекові вдалося вистрибнути з парашутом з охопленої полум’ям машини, але обличчя вогонь спотворив до невпізнанності. Довелося довго лікуватися, пройти через пластичні операції й пересадки шкіри. Шрами на його обличчі, які, втім, додавали його героям мужності, залишилися назавжди.

У 30 років Джек Пеленс здобув блискучу освіту: закінчив факультет акторського мистецтва в Стенфордському університеті. Розмовляв багатьма мовами: українською, італійською, іспанською, французькою, англійською...

Здобув визнання як актор жанру вестернів, страшенно мріяв зіграти Тараса Бульбу (цю роль пощастило зіграти Юлу Бріннеру).

Його основні роботи: “Трамвай “Бажання”, “Острів скарбів”, “Бетмен”, “Військові ігри”, “Кіборг-2”, “Танго й Кеш”, “Молоді стрільці”, “Дракула”, “Че!”, “Desperados”, “Марюз де Сад”, володар “Золотого глобуса”, “Еммі”, його тричі номінували на здобуття “Оскара”, якого все ж отримав 1992 року за фільм “City Slickers”. Під

час процедури нагородження Джек приголомшив аудиторію віджиманням на одній руці і викликав бурхливі оплески присутніх своїми атлетичним здібностями в 72-річному віці.

Джек пишався українським походженням: знав українську мову, історію, любив співати рідні пісні, виступав під час відкриття пам'ятника Шевченку у Вашингтоні. Джек Пеленс був головою правління митецької благодійної фундації Hollywood Trident Foundation (“Фундація Тризуба”), яка надавала фінансову допомогу акторам і митцям, які демонстрували

досягнення української культури (включно з кіномистецтвом) у цілому світі.

У квітні 2004 р. впродовж тижня в Лос-Анджелесі тривав фестиваль “Русські ночі” під патронатом Президента Росії. Кульмінацією стала церемонія нагородження в Голлівуді американських митців та акторів російського походження званням народного артиста Російської Федерації за їхній внесок у розвиток російської культури.

“Я — українець, а не росіянин”, — заявив 85-річний Джек Пеленс на фестивалі російських фільмів у Голлівуді та відмовився від звання “народний артист Росії”, бо “не має нічого спільного ні з російським кіно, ані з Росією”. І Джек Пеленс залишив зал зі своїм найближчим оточенням.

10 листопада 2006, у Монтесіто (Каліфорнія) упокоївся 87-річний син емігрантів Володимир Палагнюк, американський кіноактор українського походження.

Ганна ЧЕРКАСЬКА

Із щоденникових записів Олеса Гончара

10.08.66

Їдемо з Юрком [син Олеса Гончара] по Україні. Шлях на Полтаву. Дивлюсь на цей світ (народ називав його «Божий світ»), і душа справді прагне віри в отой великий акт Першотворення. Щось повинно було бути! (А як і не було – то це не так важливо). Головне, що маю внутрішню потребу вірити, бодай уявити силою фантазії, що творення було. Не могла ж вся оця краса та виникнути з болота, з гниття. Із сліпого сполучення елементів хіба ж могло сліпо вродитися оце безкінечне багатоманіття форм, кольорів, пахощів, звуків, виникнути чудо квітучої гречки і золотої бджоли, і рум'янець яблука, і стереоскопічна білопарусна химерність високих хмар...

Так, Божий світ! Досконалий, завершений...

А по ньому дикун пройшовся: поосушував заплави річок, а з річок, що вільно кляли своє русло, поробив прямолінійні канали, що тепер пересихають. Борознами стали Трубіж, і Сейм, і Недра, рівчаками виструнчено рівнини, як ота єдина звивина в мозку владарюваного кретина...

12.04.68

[...] Віра просторіша за знання. Віра – людяніша.

«Де любов – там і Бог».

Де її нема – там морок, обман, фальш...

20.12.69

[...] Душа часом сумує за людьми в білих сорочках. За людьми великодніми. Дідусями, бабусями... Такі ж чисті душі були їхні, як сорочки великодні. І порівняно з ними якийсь «академік» - такий дрібний і пошлий...

06.12.71

[...] Український вчений Чижевський перший звернув увагу на ритми у Всесвіті, в природі, на нашу залежність від Сонця, його активності і від Місяця теж. Пульсари, недавно відкриті, ще раз підтвердили універсальність одвічних ритмів. Але ким задані? Якими силами – первісно?

23.02.75

Хочеться вірити, що з нами звершується якийсь найтрудніший етап людської історії, відходить гнітюча, кошмарна, глобальних

масштабів ніч, за якою нарешті настане вселюдський світанок!

Адже далі неможливо так. Людина живе задихаючись. Звідусіль на неї полюють, її грабують, відбирають святині, лізуть в душу, в найінтимніший світ. Природне право забуте. Плоди розуму, досягнення науки повернуті на ганьбу, на те, щоб вивідувати, підслуховувати, вистежувати кожен крок...

Та невже ж може бути ще гірше? Чи можуть бути ще густіші хащі, ще темніший морок? Чи ще будуть загнитися завалені нечистотами ріки й озера, і прийде кара мором та голодом, і свіжий ковток повітря буде сприйматись як рідкісне щастя? Задохатись в буквальному розумінні без кисню, у гнитві, у чаду – невже людство жде ще й така перспектива?

Дивлюсь на покоління молодих, незнайомих, бородатих – ісусоподібних – і думаю: може вони принесуть рятунок? Зло розбухає, стає ненажернішим, воно пожирає чистих, як цвіт, - але ждесь мусить бути межа?!

24.04.75

Прийшла весна, дивлюсь, як земля одягається в зело, як буяє всюди те, що ми звемо життям.

Проста і неосяжна мудрість у всьому. Повсюди діє прихований розум, чи що? І більше в природі взаємної поступливості, ніж серед людей... І як довкрути все прекрасно згармонізовано! То звідки ж це, таємнича, незбагненна оця досконалість? Пояснення діаматика мене не вдовольняють, вони мені здаються примітивними.

Стою зачарований перед тобою, Мати Природо. І хто пояснить мені сутність цієї гармонії, що єднає в єдність краплину роси, й промінчик сонця, і суцвіття вишневе...

І душу мою!

Ні, те, що я бачу, - від Бога, від Бога!

02.05.75

Вдивитися глибше в це диво – диво цвітіння. Стоїть ось вона, яблунька, з чудовою кроною, вся в цвіту, у тихій розквітлості... І весь вечір, вся зелень довколишня мовби освітлені нею. Для кого цвіте? Для бджоли, для людини, для себе самої, для цілого світу. І те, що в ній зараз є, - вище Кантів, вище Конфуціїв. Для мене в ній присутній Найвищий Розум буття, найвища гармонія, досконалість. Іншим цього прагнути та прагнути, а в ній це вже є. Розумію японців, чому вони святкують цвітіння сакури. Мали б для кожного

з нас стати святом ці дні, коли зацвітає дерево і відкривається нам процес найбільшої ніжності, де природу бачимо ніби замислену в себе, відкриту для нас ідеальною божественною суттю.

03.05.1975

Сонячний день, в повітрі – великоднє тепло (воно особливе, найласкавіше), всюди садки цвітуть. Їдемо крізь подніпровські села – Халеп'я, Трипілля, Стайки... Дніпровські далечі всі блакитніють дзеркалами вод; повині! Розливвода великодня і серед блакитного – зелені острови...

Така ця земля прекрасна, такий цей світ повен задуми весняної, що душа щемить смутком, і звідусіль їй чути поезію минулості, і сам себе почуваєш перед престолом Бога... Він вибрав цю землю, на ній скрізь – печать святості... Наймальовничіша на планеті і, мабуть, найнещасніша.

Серед раю, серед весни димить чорними димами ГРЕС і чорні гори вугілля осуваються аж на дорогу.

09.05.76

Чи то був історичний факт, чи тільки легенда, але ясно, що після Голгофи (або саме завдяки їй) людство піднеслось на новий, далеко вищий ступінь свого духовного розвитку. Самоусвідомлення людства виявило себе в християнстві. На відміну від часів варварських, тут людина, може, вперше осягнула свою вершинність серед усього сущого, відчула свою місію, свою незвичайність. Духовне стало могутньою рушійною силою життя.

І дивно, що, відкривши для себе універсальні гуманістичні істини, людство ще й сьогодні часом поводить себе як жорстокий сліпець.

07.05.79

Вже й кульбаби по зеленому сипнули золотим! Боже, як багато гарного ти сотворив на світі... Мабуть, щоб людині хотілося жити, щоб вона знов і знов могла відчувати в собі високий сонячний дар – здатність радуватись життям...

27.08. 07.05.79

Людство не всесильне. Йому не дано сягнути істин крайніх, всеохоплюючих. Перед вічністю ми як діти, випадкові, а може, й самотні.

Єдине, в чому могли б виявити свою силу, всю генетичну спроможність, - це в удосконаленні самих себе і своєї планети.

На це повинні б бути спрямовані зусилля всіх і кожного зокрема.

05.10.83

Небо, як ніщо інше, здатне зцілювати душу.

Спробуйте якийсь час дивитись у високість, у блакить або зверніть погляд на повен світла палаючий захід і ви помітите, що очищається душа від усього несуттєвого, як, ставши ніби значнішою, вже прагне вона до чогось великого й чистого. **Небо – синонім Бога, образ ідеалу, недаром же воно всім українцям і всім народам у всі віки давало відчуття безсмертя. З небом людині нічого не страшно.**

З підбірки Світлани Миколаївни МАРТИНОВОЇ,
старшого наукового співробітника музею «Літературне Придніпров'я»

ЗАПОВІТ

Сьогодні знову копаємо землю
Цю ненависну донецьку землю
Цю черству закам'янілу землю
Тулимося до неї
Ховаємось у ній
Ще живі.

Ми ховаємось за землю
Сидимо в ній тихо
Наче малі діти за маминою спиною
Ми чуємо як б'ється її серце
Як вона втомлено дихає
Нам тепло й затишно
Ще живі.

Завтра ми вже будемо мертві
Може багато з нас
Може всі.

Не забирайте нас із землі
Не відривайте нас від матері
Не збирайте на полі бою наші рештки
Не намагайтеся наново скласти нас до купи
І – благаємо вас – жодних хрестів
Пам'ятних знаків чи меморіальних плит.
Цього нам не треба
Адже це не для нас – для себе
Ви ставите нам величні пам'ятники.
Не треба ніде карбувати наших імен.
Просто пам'ятайте:
На цьому полі
У цій землі
Лежать українські солдати
І – все.

Не віддавайте нас батькам
Не хочемо щоб батьки бачили нас такими
Нехай батьки запам'ятають нас малими дітьми
Неслухняними хлопчиками
З рогатками з синцями на колінах
З двійками у щоденнику
З повною пазухою яблук із сусідського саду
Нехай батьки сподіваються що ми колись повернемося
Що ми десь є.

Не віддавайте нас дружинам
Нехай кохані запам'ятають нас красенями
Такими які подобалися багатьом дівчатам
А дісталися їм.
Нехай вони запам'ятають наші гарячі губи
Наш гарячий подих
Наші палкі обійми
Нехай вони не торкаються нашого холодного чола
Наших холодних вуст.

Не віддавайте нас дітям
Нехай діти запам'ятають наші теплі очі
Наші теплі посмішки
Наші теплі руки
Нехай діти не торкаються тремтячими губами
Наших холодних рук.

Ось в цих окопах
Які сьогодні для нас тимчасове житло
А завтра стануть нашими могилами
Поховайте нас.

Не потрібно прощальних промов
В тиші яка настає після бою
Це завше виглядає недоречно
Це наче штурхати загиблого воїна

І просити щоб той встав.
Не треба панахид
Ми й так знаємо де тепер буде наше місце
Просто накрийте нас землею
І – йдіть.

Було б добре якби на тому місці було поле
Колосилося жито
Щоб жайвір у небі
І – небо
Багато неба –
Ви можете собі уявити який хліб родитиме поле
Де лежать бійці?!

(У пам'ять про нас їжте хліб з поля
Де ми полягли.)

Було б добре якби на тому місці були луки
І багато-багато квітів
І бджола над кожною квіткою
Щоб надвечір приходили закохані
Плели вінки
Кохалися до ранку
А вдень щоб приходили молоді батьки
З малими дітьми
(Не перешкоджайте дітям приходити до нас)

Але це буде завтра.
А сьогодні ми ще копаємо землю
Цю дорогу українську землю
Цю солодку ласкаву землю
Пишемо гуртом саперними лопатками
На її тілі
Останній вірш української літератури.
Ще живі.

Борис ГУМЕНЮК

Надія Савченко

ЯКЩО МОЯ СМЕРТЬ
ПОТРІБНА УКРАЇНІ, ТО
Я ГОТОВА ПОМЕРТИ

Ювілеї 2016 року

1

– **220** років від дня народження **Ніколи Леонара Карно** (1796–1832), французького інженера

3

– **160** років від дня народження **Василя Захаровича Барнові** (1856–1934), грузинського письменника

6

– **410** років від дня народження **П'єра Корнеля** (1606–1684), французького драматурга

7

– **120** років від дня народження **Роберта Сандерсона Маллікена** (1896–1986), американського фізико-хіміка

8

– **100** років від дня народження **Френсіса Гаррі Комптона Кріка** (1916–2004), англійського фізика, біофізика, лауреата Нобелівської премії у галузі фізіології і медицини (1962)

11

– **240** років від дня народження **Джона Констебла** (1776–1837), англійського живописця

14

– **280** років від дня народження **Шарля Огюстена Кулона** (1736–1806), французького фізика, військового інженера

19

– **110** років від дня народження **Ернста Бориса Чейна** (1906–1979), англійського біохіміка, лауреата Нобелівської премії у галузі фізіології і медицини (1945)

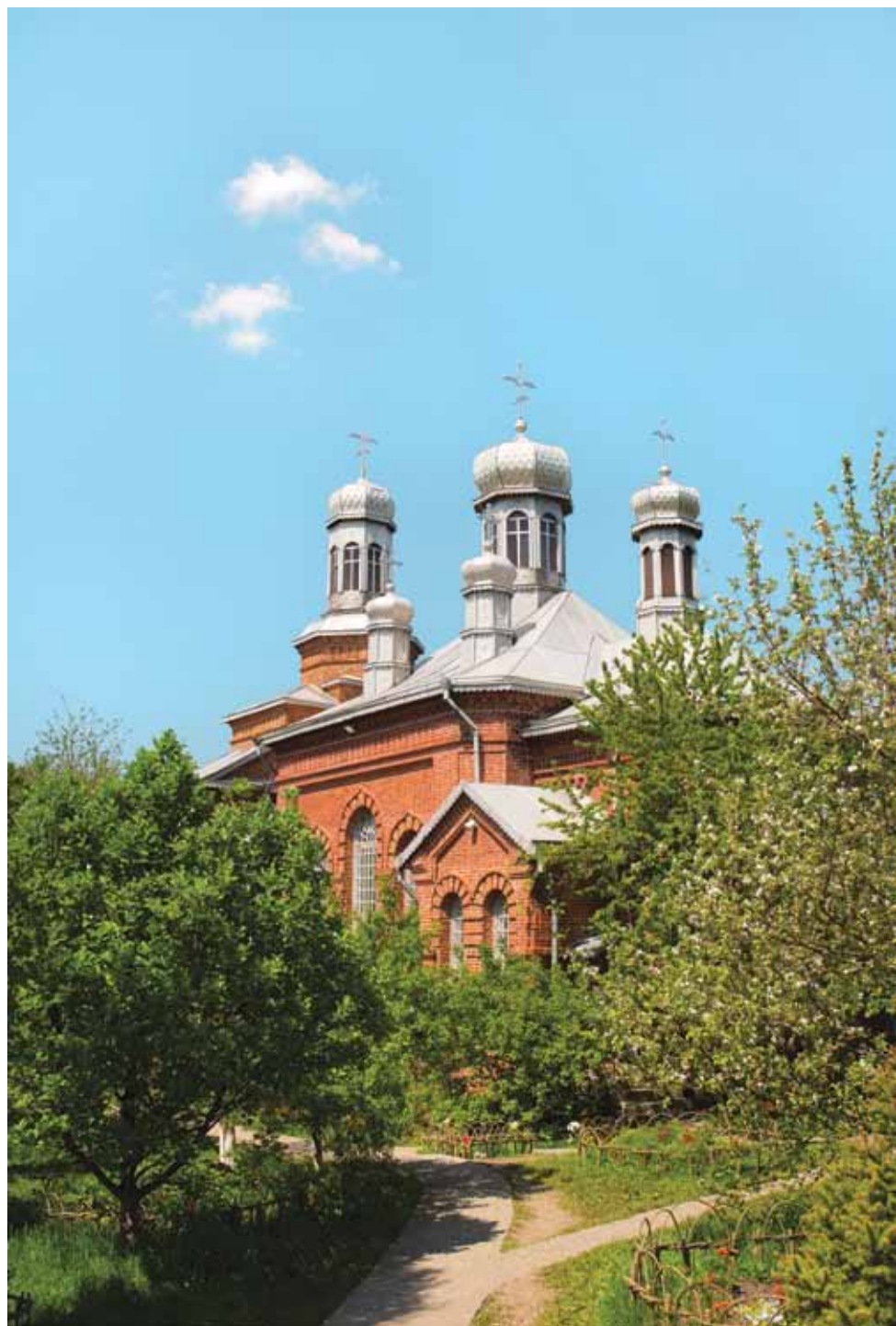
23

– **175** років від дня народження **Бенуа Малона** (1841–1893), французького письменника, історика

– **160** років від дня народження **Балінта Варги** (1856–1943), угорського педагога, письменника, літературознавця, перекладача

– **110** років від дня народження **Вольфганга Кеппена** (1906–1996), німецького письменника

Лист

Всечесніший отче Василю!

Маю вже матеріал до наступної книжки про Кокорудзів, посиділа в бібліотеках і дещо знайшла в старих часописах. Прибрала їхню могилу на Личаківському цвинтарі у Львові, ще на цьому клаптику історичної землі похований мій учитель, біолог-бріолог-генетик, родом з Полтавщини, професор, член-кореспондент АН УРСР. Запалила свічку, помолилася за героя Крут, який з небагатьох залишився живим (його брат Михайло загинув у бою з Муравйовськими зайдами).

У Вас, отче Василю, невичерпний запас ідей, календар Визначних дат і особистостей на 2016 рік виходить в іншому форматі щомісячно і персоніфікований. Вітаю Вас і весь колектив, який так дружно працює, щоб запалити в людських душах повагу до тих, що були і віру в тих, які існують і працюють для прославлення роду людського в Україні.

Висилаю три книжки Надії Мудрої. Про неї Ви згадували в своїх календарях. Може книжки прийдуться для щомісячних календарів, а може хтось зацікавиться долею жінки.

Сердечна подяка всім, хто підготував "Молодці Українці" - Вам в першу чергу, священику Володимиру Дерев'янку, диякону Павлу Тепіну, Ігорю Чечелю, Григорію Бондаренку, Володимиру Філіпову, Світлані Лавриненко, Тетяні Сокиркіній, Володимиру та Олексію Єрмаковим.

Щире вітання Михайлові Пишному.

Олександр Сидорук
Львів

Квітень 2016

Підготували:

священик Володимир Дерев'янка,
диякон Павло Тепін, Ігор Чечель,
Григорій Бондаренко,
Володимир Філіпов,
Світлана Лавриненко,
Тетяна Сокиркіна,
Олексій Єрмаков

Ілюстрації

Володимир Єрмаков,
Іван Горобчук
та з інтернету

Дарунок

Священик Василь Пишний
Храм Покрови, с.Рубанівське,
Васильківський р-н, Дніпровська обл.,
т. +380675238992
naviky@ukr.net www.naviky.dp.ua
а/с 1847, м. Дніпро, 49027, Україна

Надруковано в типографії "Літограф"

Джамала

Їубанікське